

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ
УЧЕнь**
**THEORY AND HISTORY OF THE STATE AND LAW; HISTORY OF POLITICAL AND
LEGAL STUDIES**

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-02>

УДК 340.13(73):342.53

ВОРОНОВА І. В.

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

доцент кафедри державно-правових дисциплін

E-mail: i.voronova@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0299-1026>

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4

**ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (1861–1865) НА КОНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ У
США НА ПРИКЛАДІ 13-Ї ПОПРАВКИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* У статті досліджується фундаментальний вплив Громадянської війни в США (1861–1865) на американський конституційний лад через призму розробки, ухвалення та наслідків Тринадцятої поправки до Конституції США. Доконфліктна Конституція 1787 року не лише толерувала, але й захищала інститут рабства через такі положення, як «компроміс трьох п'ятих» та рішення у справі *Dred Scott v. Sandford* (1857), що робило загальнонаціональне скасування рабства політично неможливим. Громадянська війна виступила каталізатором, що радикально змінив цей ландшафт, перетворивши конфлікт за збереження Союзу на революційну боротьбу за його переосмислення.

Короткий зміст основних результатів дослідження. По-перше, проаналізовано еволюцію політики Союзу від обмеженої військової мети до повного скасування рабства. Детально розглянуто «Прокламацію про звільнення» (1863) президента А. Лінкольна, її воєнну логіку та юридичні обмеження, які зумовили необхідність незворотної конституційної зміни. По-друге, стаття відтворює напружену політичну боротьбу за ухвалення 13-ї поправки в Конгресі (1864–1865), де переобрання А. Лінкольна та його активне лобювання відіграли вирішальну роль. По-третє, дослідження аналізує поправку в контексті історіографічної концепції «другого заснування» США (Е. Фонер), яке реалізувало ідеали свободи, відкладені у 1787 році. По-четверте, виявлено та проаналізовано негайні соціально-політичні наслідки поправки: вона не лише звільнила чотири мільйони людей, але й скасувала «компроміс трьох п'ятих», що створило політичний парадокс, який вимагав ухвалення 14-ї поправки. По-п'яте, особливу увагу приділено текстовому аналізу поправки, зокрема «жахливий лазівці» у її тексті, а саме «за винятком як покарання за злочин». Дослідження демонструє, як ця клаузула була негайно використана південними штатами через «чорні кодекси» для створення системи «оренди ув'язнених», що відтворювала рабство в новій формі.

Висновок. Підкреслюється, що 13-та поправка стала не кінцем, а початком довготривалої боротьби за реалізацію свободи. Вона докорінно змінила баланс сил між федеральним урядом та штатами, надавши Конгресу нові повноваження для захисту громадянських прав. Історія поправки, від її нівелювання Верховним Судом у XIX ст. до «повторного відкриття» у XX ст. (справа *Jones v. Alfred N. Mayer Co.*), ілюструє, що конституційні зміни вимагають постійної політичної волі для їх впровадження. Громадянська війна виявилася горнилом, у якому було «перезасновано» американську націю, а 13-та поправка стала наріжним каменем цієї трансформації.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *Громадянська війна в США, 13-та поправка, Конституція США, Реконструкція, скасування рабства, Авраам Лінкольн, «друге заснування», «чорні кодекси», «оренда ув'язнених»*

Як цитувати: Воронова І.В. Вплив громадянської війни (1861–1865) на конституційні зміни у США на прикладі 13-ї поправки: історико-правове дослідження. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Право»*. 2025. Вип. 40. С. 29-34 . <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-02>

In cites: Voronova I.V. (2025). The impact of the civil war (1861–1865) on constitutional changes in the united states as illustrated by the 13th amendment: a historical and legal study. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law"*, (40), P. 29-34. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-02> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Громадянська війна в Сполучених Штатах (1861–1865) була не лише боротьбою за збереження Союзу, але й справжнім випробуванням, що призвело до глибинного перетворення Конституції США.

До початку війни інститут рабства був глибоко укорінений в американському праві та суспільстві. Конституція США 1787 року, попри свої ідеали, санкціонувала його існування через такі положення, як «компроміс трьох

п'ятих» (що надавав рабовласницьким штатам непропорційну політичну вагу) та положення про повернення втікачів-рабів. Проблема полягала у фундаментальному правовому парадоксі. Нація, заснована на принципах свободи, мала Основний закон, що захищав її пряме заперечення. Цей парадокс був закріплений сумнозвісним рішенням Верховного Суду США у справі *Dred Scott v. Sandford* (1857)[1], яке проголосило, що Конгрес не має повноважень забороняти рабство на федеральних територіях, а афроамериканці не можуть бути громадянами. До 1860 року, напередодні війни, навіть платформа Республіканської партії Авраама Лінкольна визнавала "недоторканне... право кожного штату" контролювати власні інститути, включно з рабством. Загальнонаціональне скасування рабства в тодішній Америці вважалося «чистою утопією». Отже, Громадянська війна стала каталізатором, який змусив націю вирішити цю екзистенційну суперечність, що вимагало не лише військової перемоги, але й фундаментальної перебудови самого конституційного права. Актуальність статті полягає в тому, що 13-та поправка не є суто історичним артефактом. Її текст, зокрема її «лазівка» (виняткова клаузула), є предметом гострих юридичних і політичних дискусій, що тривають просто зараз.

Мета статті. Метою статті є аналіз історико-правового процесу розробки та ратифікації 13-ї поправки як кульмінації та прямого наслідку Громадянської війни в США. Стаття має на меті продемонструвати, як військова необхідність, втілена у «Прокламації про звільнення», неминуче перетворилася на моральний імператив і незворотну конституційну зміну. Окремими завданнями є:

1. Дослідити політичну боротьбу в Конгресі та роль А. Лінкольна у забезпеченні ухвалення поправки.

2. Проаналізувати 13-ту поправку в контексті історіографічної концепції «другого заснування».

3. Оцінити її негайні соціально-політичні наслідки, зокрема парадокс, створений скасуванням «компромісу трьох п'ятих».

4. Провести текстовий аналіз поправки та дослідити, як виняткова клаузула («за винятком як покарання за злочин») була використана для створення нових форм примусової праці («чорні кодекси», «оренда ув'язнених»).

5. Простежити еволюцію судового тлумачення поправки від її нівелювання у XIX ст. до відродження у XX ст.

Стан опрацювання проблеми. Проблематика Реконструкції та її впливу на Кон-

ституцію США є однією з найбільш досліджених в американській історіографії. Ключовим для розуміння цієї статті є концептуальний підхід, запропонований істориком Е. Фонером. У своїх фундаментальних працях, зокрема, *The Second Founding: How the Civil War and Reconstruction Remade the Constitution* [2] та *Reconstruction: America's Unfinished Revolution, 1863–1877* [3] Е. Фонер стверджує, що поправки Реконструкції, а саме 13-та, 14-та та 15-та, були не просто доповненнями, а «другим заснуванням» нації. Вони фундаментально переосмислили поняття громадянства, свободи та прав у Сполучених Штатах, перенісши фокус захисту прав з рівня штатів на федеральний рівень.

Інший важливий внесок належить М. Воренбергу. Його праця *Final Freedom: The Civil War, the Abolition of Slavery, and the Thirteenth Amendment* [4] детально аналізує складний законодавчий процес, доводячи, що 13-та поправка не була автоматичним наслідком Прокламації про звільнення. М. Воренберг показує, що найважливіші дебати про форму та обсяг емансипації відбулися після 1863 року, а сама поправка стала новітнім методом соціальної реформи, що змінив ставлення до Конституції. Юридичні аспекти та довготривалий вплив поправки, зокрема її застосування для боротьби з «ознаками та наслідками» рабства, глибоко проаналізовані у працях правознавців, таких як О. Тесіс (*Alexander Tsesis*). Це дослідження спирається на вказані праці для аналізу 13-ї поправки як кульмінації військового конфлікту та водночас як правового інструменту з глибокими та суперечливими наслідками [5].

Водночас стаття синтезує історичні факти, щоб висвітлити не лише що сталося, але й чому це сталося і які негайні наслідки це спричинило. Новизна полягає у фокусі на причинно-наслідкових зв'язках, зокрема, у аналізі «жахливої лазівки» 13-ї поправки.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку Громадянської війни у квітні 1861 року адміністрація А. Лінкольна дотримувалася обережної політики, аби не відштовхнути прикордонні штати (як-от Міссурі, Кентуккі, Меріленд), що залишилися лояльними до Союзу, але дозволяли рабство. Початковою метою війни було виключно збереження Союзу, а не скасування рабства. Проте зі зростанням масштабів війни політика Союзу змістилася у бік підриву економічної основи Конфедерації, тобто рабства. Конгрес зробив проміжні кроки у 1862 році, скасувавши рабство у м. Вашингтоні, округ Колумбія (з

компенсацією власникам) та заборонивши його на федеральних територіях.

Важливою поворотною точкою стала Прокламація про звільнення рабів, оголошена 1 січня 1863 року [6]. Цей виконавчий акт, виправданий А. Лінкольном його воєнними повноваженнями як головнокомандувача, проголошував понад трьох мільйонів поневолених людей на території, підконтрольній Конфедерації, «назавжди вільними». Прокламація була геніальним військово-політичним кроком. Вона мала негайний практичний ефект: новина про свободу спонукала маси поневолених людей тікати до ліній Союзу, позбавляючи Конфедерацію робочої сили. Водночас вона дозволила поповнити ряди Союзної армії майже 180 000 афроамериканських чоловіків. Це змінило характер війни, перетворивши її, за висловом А. Лінкольна в м. Геттісбурзі, на боротьбу за "нове народження свободи"[6].

Проте сам А. Лінкольн визнавав фундаментальні обмеження Прокламації. По-перше, це був тимчасовий військовий захід, а не загальнонаціональний закон. По-друге, вона не поширювалася на прикордонні штати, що залишилися в Союзі, та на окуповані Союзом території Конфедерації. По-третє, її легітимність після завершення війни могла бути оскражена в судах. Саме ці обмеження створили нагальну політичну необхідність ухвалення конституційної поправки, яка б остаточно, легально та назавжди скасувала рабство на всій території Сполучених Штатів.

Усвідомлюючи це, наприкінці 1863 року в Конгресі почалася кампанія за прийняття поправки про заборону рабства. Ініціатива набула поступу у 1864 році. Сенат, де домінували республіканці, затвердив поправку у квітні 1864 року. Однак у червні 1864 року Палаті представників не вистачило необхідної двох третин більшості для ухвалення.

Слід зазначити, що питання про скасування рабства стало центральним на президентських виборах 1864 року. Президент А. Лінкольн включив його до платформи Республіканської партії, чітко продемонструвавши, що перемога Союзу і скасування рабства є взаємопов'язаними цілями. Переобрання А. Лінкольна у листопаді 1864 року, разом зі змінами складу Конгресу, надало новий мандат на рішучі дії. У січні 1865 року, завдяки енергійному лобюванню з боку Лінкольна та його союзників, Палата представників нарешті ухвалила запропоновану 13-ту поправку, досягнувши необхідної двох третин більшості 31 січня 1865 року. Ця подія викликала спонтанні святкування. Президент А. Лінкольн назвав її

«царським засобом від усіх зол» рабства і «великою моральною перемогою» для нації [6].

Процес ратифікації штатами просувався стрімко. До 6 грудня 1865 року три чверті штатів ратифікували Тринадцяту поправку, і вона була офіційно включена до Конституції США. Варто зазначити, що ця ратифікація частково була досягнута завдяки тому, що колишні штати Конфедерації, за планом Реконструкції Президента Е. Джонсона, мали ратифікувати 13-ту поправку як одну з умов для відновлення свого представництва в Конгресі.

Тринадцята поправка є стислою, але має всеосяжне значення за змістом: Стаття 1: «Ані рабство, ані примусова праця, за винятком як покарання за злочин, у скоєнні якого особа була належним чином визнана винною, не існуватимуть у Сполучених Штатах або будь-де, що підпадає під їхню юрисдикцію». Стаття 2: «Конгрес має повноваження впроваджувати цю статтю шляхом відповідного законодавства».

Формулювання Статті 1 базувалося на Північно-Західній ординації 1787 року. На той час, однак, фраза «за винятком як покарання за злочин» викликала небагато дискусій. Її розглядали як стандартну обмовку, що дозволяла традиційне використання праці засуджених у пенітенціарній системі, поширене і в північних штатах. Законодавці 1865 року були зосереджені на ліквідації спадкового chattel slavery, тобто форми власності на людей.

Як зазначає Е. Фонер, ця виняткова клаузула «відкрила двері до масштабної системи... тюремної праці на Півдні». Майже одразу після ратифікації поправки та завершення війни, південні законодавчі органи (відновлені за планом Президента Е. Джонсона) почали ухвалювати так звані «чорні кодекси» (Black Codes) [2].

Цей процес розвивався наступним чином. Економіка Півдня потребувала робочої сили, але 4 мільйони колишніх рабів тепер були вільні. «Чорні кодекси» закони криміналізували дрібні або безпечні діяння, які непропорційно стосувалися афроамериканців. Наприклад, закони про бродяжництво (vagrancy) дозволяли заарештовувати будь-яку темношкіру особу, що не мала постійної роботи або місця проживання. Після арешту та «належного засудження» за цей «злочин», особа втрачала захист Статті 1.

Результатом такого процесу стало те, що штати почали масово «здавати в оренду» (convict leasing) цих ув'язнених, переважно афроамериканців, приватним компаніям – плантаціям, шахтам, залізницям.

Ця система, за словами Е. Фонера, була «рабством в іншому імені». Вона була жорстокою, часто смертельною, і водночас цілком законною згідно з текстом 13-ї поправки. Таким чином, перемога над рабством у 1865 році містила в собі зерно його часткового відтворення в новій, легалізованій формі.

Прийняття 13-ї поправки ознаменувало конституційну революцію, яку історики називають «другим заснуванням» США[3]. Соціальний вплив був негайним і величезним. Майже чотири мільйони афроамериканців вийшли з рабства до свободи. Вони легалізували шлюби, возз'єднували родини, шукали освіти, вільно збиралися у власних церквах і укладали трудові угоди – все це було неможливим раніше.

Політичний вплив був не менш значущим, але й парадоксальним. Поправка скасувала владу плантаторів, зруйнувавши економічну та політичну базу влади південної плантаційної аристократії. Вона скасувала так званий компроміс 3/5. До війни поневолена особа враховувалася як три п'ятих людини при визначенні кількості представників штату в Конгресі. Поправка запровадила певний політичний парадокс, тобто з ратифікацією 13-ї поправки всі колишні раби тепер враховувалися як повноцінні особи у переписі.

Цей, на перший погляд, позитивний з погляду репрезентації, злам мав непередбачуваний та небезпечний наслідок. Якби не відбулося інших змін, колишні штати Конфедерації (де афроамериканці досі були позбавлені виборчих прав) збільшили б своє представництво в Конгресі та Колегії виборців. Історик Д.Ф. Вітт зазначив, що 13-та поправка «подарувала б перемогу у громадянській війні її колишнім противникам» шляхом збільшення їхнього представництва [7].

Цей непередбачуваний політичний наслідок 13-ї поправки створив нагальну політичну необхідність ухвалення Чотирнадцятої поправки, яка (у своєму 2-му розділі) намагалася вирішити цю проблему, погрожуючи штатам скороченням представництва, якщо вони обмежували виборчі права. Це доводить, що поправки Реконструкції були не окремими актами, а єдиним, хоча й суперечливим, процесом конституційного «ремонт».

Правовий вплив поправки також був революційним. Стаття 2 («Конгрес має повноваження впроваджувати...») докорінно змінила баланс повноважень між федеральним урядом і штатами. Вперше в історії США, Конституція надала федеральному уряду прямі повноваження втручатися у сфери, що раніше вважа-

лися виключною юрисдикцією штатів (громадянські права, трудові відносини).

Конгрес негайно використав ці нові повноваження. Ще до ратифікації 14-ї поправки, посилаючись саме на 13-ту поправку, Конгрес ухвалив по-перше, бюро звільнених (Freedmen's Bureau, 1865), що означало безпрецедентне федеральне втручання у соціальне забезпечення та трудові контракти на Півдні. По-друге, Закон про громадянські права 1866 року, який проголошував усіх осіб, народжених у США, громадянами та гарантував їм рівні права (укладати контракти, володіти майном, звертатися до суду). Коли Президент Е. Джонсон наклав вето, Конгрес вперше в історії США подолав його, посилаючись на свої повноваження за 13-ю поправкою.

Вплив Громадянської війни на Конституцію не був статичним, він залежав від судового тлумачення. Протягом 19 століття, після завершення Реконструкції у 1877 році, тривав процес нівелювання, який означав, що Верховний Суд США почав систематично обмежувати повноваження, надані 13-ю та 14-ю поправками.

Так, у справі Civil Rights Cases (1883) [8], Суд постановив, що 13-та поправка забороняє лише буквальне рабство, але не приватну расову дискримінацію (яку судді відмовилися вважати «ознакою та наслідком» рабства). Це рішення фактично «вбило» Закон про громадянські права 1875 року та відкрило шлях до епохи Д. Кроу та сегрегації, закріпленої у рішенні Plessy v. Ferguson (1896) [9]. Водночас система «оренди ув'язнених» продовжувала діяти, оскільки суди визнавали її законною в рамках винятку 13-ї поправки.

Відродження сталося вже 20 столітті. Майже 100 років 13-та поправка вважалася "мертвою" літерою, що стосувалася лише формального рабства. Ситуація змінилася під час Руху за громадянські права. У справі Jones v. Alfred H. Mayer Co. (1968) [10], Верховний Суд здійснив драматичний розворот. Суд постановив, що 13-та поправка дійсно надає Конгресу повноваження (згідно зі Статтею 2) забороняти приватну расову дискримінацію як «ознаку та наслідок рабства» (badges and incidents of slavery). На нашу думку, це рішення «повторно відкрило» 13-ту поправку як потужний інструмент захисту громадянських прав, підтвердивши, що Конгрес 1866 року мав рацію, коли ухвалював Закон про громадянські права, спираючись на неї.

Висновки. Громадянська війна в США стала горнилом, у якому Конституція була докорінно переосмислена. Тринадцята поправ-

ка 1865 року є найпрямішим і найяскравішим продуктом того насильницького національного зламу, поправкою, яка як відображала перемогу Союзу, так і закріплювала нове зобов'язання нації перед свободою людини. Вважаємо, що вплив Громадянської війни на конституційні зміни був не одноразовою подією, а перманентним процесом. Громадянська війна виступила каталізатором історичних і конституційних процесів, зокрема, вона перетворила «утопічну» ідею скасування рабства на політичну та військову необхідність, що призвело до ухвалення поправки. У поєднанні з 14-ю та 15-ю поправками, 13-та поправка надала Сполученим Штатам «друге заснування», що ґрунтувалося на набагато ширшому розумінні свободи й рівності, ніж те, яке існувало в 1787 році. Прийняття 13-ї поправки стало початком, а не фіналом. Негайний соціальний та політичний опір у формі «чорних кодексів», расового насильства та «оренди ув'язнених» продемонстрував, наскільки гли-

боко «старе рабство» могло мутувати в нові форми примусу. Текстуальний виняток «за винятком як покарання за злочин», хоч і не був задуманий як інструмент пригнічення, став ним, продемонструвавши, що правові тексти можуть мати непередбачувані та трагічні наслідки в руках тих, хто прагне зберегти статус-кво. Таким чином, вплив Громадянської війни на конституційні зміни у Сполучених Штатах був глибоким і тривалим. Історія 13-ї поправки показує, як великий соціальний конфлікт може перетворитися на юридичну та конституційну трансформацію.

Вона є свідченням того, що конституції не є статичними пергаментами, а мають розглядатися як живі документи, які розвиваються через боротьбу, принципи та цінності. Хоча повна реалізація цієї перемоги створення суспільства, вільного не лише від рабства, а й від його наслідків триває дотепер, сама поправка залишається наріжним каменем американського конституційного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Dred Scott v. Sandford 60 US 393 (U.S. Supreme Court 1856). URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/dred-scott-v-sandford>
2. Foner E. The Second Founding: How the Civil War and Reconstruction Remade the Constitution. New York : W.W. Norton & Co., 2019. 240 p.
3. Foner E. Reconstruction: America's Unfinished Revolution, 1863–1877. New York : Harper & Row, 1988. 690 p.
4. Vorenberg M. Final Freedom: The Civil War, the Abolition of Slavery, and the Thirteenth Amendment. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 324 p.
5. Tsesis A. Furthering American Freedom: Civil Rights & the Thirteenth Amendment. Boston College Law Review. 2004. Vol. 45, No. 2. P. 307–390.
6. Donnelly T. The 13th Amendment Turns 150. Constitution Daily (National Constitution Center). Dec. 2015. URL: <https://constitutioncenter.org/blog/the-13th-amendment-turns-150>
7. Witt J. F. The achievements and compromises of two Reconstruction-era amendments (Review of The Second Founding by E. Foner). The Washington Post. 31 Oct. 2019. URL: https://www.washingtonpost.com/outlook/the-achievements-and-compromises-of-two-reconstruction-era-amendments/2019/10/31/02f600cc-d894-11e9-a688-303693fb4b0b_story.html
8. Civil Rights Cases, 109 U.S. 3 (U.S. Supreme Court 1883). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/109/3/>
9. Plessy v. Ferguson, 163 U.S. 537 (U.S. Supreme Court 1896). URL: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/supreme-court-case-library/plessy-v-ferguson>
10. Jones v. Alfred H. Mayer Co., 392 U.S. 409 (U.S. Supreme Court 1968). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/392/409/>

Стаття надійшла до редакції 12.09.2025
Стаття рекомендована до друку 22.11.2025

Переглянуто 19.10.2025.
Опубліковано 30.12.2025

I. V. VORONOVA

PhD (Law), Senior Researcher,

Associate Professor of the Department of State and Legal Disciplines

E-mail: i.voronova@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6206-7281>

V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 61022, Svobody square, 4

THE IMPACT OF THE CIVIL WAR (1861–1865) ON CONSTITUTIONAL CHANGES IN THE UNITED STATES AS ILLUSTRATED BY THE 13TH AMENDMENT: A HISTORICAL AND LEGAL STUDY

ANNOTATION. *Introduction.* This article examines the fundamental impact of the American Civil War (1861–1865) on the American constitutional order through the prism of the drafting, adoption, and consequences of the Thirteenth Amendment to the US Constitution. The pre-conflict Constitution of 1787 not only tolerated but also protected the institution of slavery through provisions such as the “three-fifths compromise” and the decision in Dred Scott v.

Sandford (1857), which made nationwide abolition of slavery politically impossible. The Civil War acted as a catalyst that radically changed this landscape, transforming the conflict over the preservation of the Union into a revolutionary struggle for its rethinking.

Summary of the main results of the study. First, the evolution of Union policy from limited military objectives to the complete abolition of slavery is analyzed. It examines in detail President Lincoln's Emancipation Proclamation (1863), its military logic, and the legal constraints that necessitated irreversible constitutional change. Second, the article recreates the intense political struggle for the adoption of the 13th Amendment in Congress (1864–1865), where Lincoln's re-election and his active lobbying played a decisive role. Third, the study analyzes the amendment in the context of the historiographical concept of the "second founding" of the United States (E. Foner), which realized the ideals of freedom postponed in 1787. Fourth, the immediate socio-political consequences of the amendment were identified and analyzed: it not only freed four million people, but also abolished the "three-fifths compromise," which created a political paradox that required the adoption of the 14th Amendment. Fifth, special attention is paid to the textual analysis of the amendment, in particular the "horrible loophole" in its text, namely "except as punishment for a crime." The study demonstrates how this clause was immediately exploited by the southern states through "black codes" to create a system of "prison leasing" that recreated slavery in a new form.

Conclusion. Emphasizes that the 13th Amendment was not the end, but the beginning of a long struggle for the realization of freedom. It radically changed the balance of power between the federal government and the states, giving Congress new powers to protect civil rights. The history of the amendment, from its nullification by the Supreme Court in the 19th century to its "rediscovery" in the 20th century (Jones v. Alfred H. Mayer Co.), illustrates that constitutional changes require constant political will to be implemented. The Civil War proved to be the crucible in which the American nation was "refounded," and the 13th Amendment became the cornerstone of this transformation.

KEY WORDS: *Civil War in the United States, 13th Amendment, US Constitution, Reconstruction, abolition of slavery, Abraham Lincoln, "second founding," "black codes," "leasing of prisoners."*

REFERENCES

1. Dred Scott v. Sandford 60 US 393 (U.S. Supreme Court 1856). URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/dred-scott-v-sandford>
2. Foner E. The Second Founding: How the Civil War and Reconstruction Remade the Constitution. New York : W.W. Norton & Co., 2019. 240 p.
3. Foner E. Reconstruction: America's Unfinished Revolution, 1863–1877. New York : Harper & Row, 1988. 690 p.
4. Vorenberg M. Final Freedom: The Civil War, the Abolition of Slavery, and the Thirteenth Amendment. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 324 p.
5. Tsesis A. Furthering American Freedom: Civil Rights & the Thirteenth Amendment. Boston College Law Review. 2004. Vol. 45, No. 2. P. 307–390.
6. Donnelly T. The 13th Amendment Turns 150. Constitution Daily (National Constitution Center). Dec. 2015. URL: <https://constitutioncenter.org/blog/the-13th-amendment-turns-150>
7. Witt J. F. The achievements and compromises of two Reconstruction-era amendments (Review of The Second Founding by E. Foner). The Washington Post. 31 Oct. 2019. URL: https://www.washingtonpost.com/outlook/the-achievements-and-compromises-of-two-reconstruction-era-amendments/2019/10/31/02f600cc-d894-11e9-a688-303693fb4b0b_story.html
8. Civil Rights Cases, 109 U.S. 3 (U.S. Supreme Court 1883). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/109/3/>
9. Plessy v. Ferguson, 163 U.S. 537 (U.S. Supreme Court 1896). URL: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/supreme-court-case-library/plessy-v-ferguson>
10. Jones v. Alfred H. Mayer Co., 392 U.S. 409 (U.S. Supreme Court 1968). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/392/409/>

The article was received by the editors 12.09.2025
The article is recommended for printing 22.11.2025

The article was revised 19.10.2025
This article published 30.12.2025